

Per 211/1905

10002706,7

CC0:188 8

POŠTICE 100180

V Gorici, 2. maja 1905. Tlačaj 1.

GORSKI GOSPODAR

List za povspeshevanje kmetijstva
v slovenskem Primorju. ←←←

Ureduje in izdaja **Anton Štrekelj**,
državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.

List izhaja v začetku in v polovici vsakega
meseca ter stane 2 K na leto. Naročnino
pošiljati je na upravo „Primorskega Gospo-
darja“ v Gorici (Pri rudeči hiši št. 7). MM

Naša živinoreja.

(Dalje).

Kakor Tolminsko skoraj iste važnosti za živinorejo je tudi kanalski sodni okraj in planota, ki se nahaja nad Solkanom. Razmere za živinorejo so tam in tu skoraj iste. Priznati pa moramo, da se nahajamo tod v živinoreji še mnogo bolj odzadej nego na Tolminskem. Tam so kmetovalci vsaj nekoliko sprevideli velike dobičke, ki jim jih donáša ta kmetijska panoga in zato jo skušajo zboljšati in razširiti kakor morejo in znajo, na Kanalskem in v goriških hribih je pa še malo takšnih, ki so prišli do tega spoznanja. Zato vidimo tod, da kmet rajši proda seno nego bi redil sam živino. Saj mu ni treba skrbeti potem ne kam bo živino del, ne kako jo bo oskrboval ne s čim jo bo redil. Če proda seno, nima drugih skrbi in drugega dela, nego da prime denar, katerega mu ponuja senski prekupec. Tako delo je seveda jako komodno, četudi prinaša mogoče komaj četrtinko onega dobička, kakor bi ga lahko prineslo delo, ki bi ga imel kmet, če bi pokladal seno svoji živini. Dokler bodo toraj vozili ti kmetovalci seno v Gorico in dokler bodo imeli dó živine tako malo veselja, kakor ga imajo sedaj, do tedaj ne

pridemo daleč v živinoreji in do tedaj ni upati, da se slabe kmetijske razmere tod zboljšajo. Saj je živinoreja tudi tukaj najbolj važna kmetijska panoga, ki bi donášala združeno s sadjarstvom lahko velike dohodke. Osobito sedaj, ko bo tekla po kanalski dolini železnica in bodo tukaj tri postaje, bodo kmetovalci prav lahko pošiljali mleko v mesto. Železniška vožnja bo njih mnogo manj stala nego Tolmince in sedaj Kranjce. Oni so toraj za Kraševci, Istrani in Vipavci prvi, ki so poklicani, da preskrbljujejo Trst z mlekom. Pač potrebno je, da se kmetovalci tudi tod enkrat vzbudijo in začnejo misliti, kako bi povečali dohodke svoje živine.

Po Kanalskem so skoraj takšni travniki kakor po Tolminskem, samo tako strmi navadno niso. Najlepše travnike imajo pač okoli Banjšic, kjer pa imajo obenem najslabšo živino. Tudi Čepovan, Gornji Lokovec, Kal in Lom so gledé travnikov v posebno dobrem stališču, ker so ti večinoma ravni, nimajo kmetovalci tod s spravljanjem sena na dom takšnih težav, kakor jih imajo drugi Gorci. Povsod pa se travniki ravno tako zanemarjajo kakor na Tolminskem, zato nočemo več o tem govoriti, ker veljajo besede povedane Tolmincem tudi tem kmetovalcem.

Še bolj nego s zanemarjanjem travnikov grešijo kmetovalci po Kanalskem in v goriških hribih s zanemarjanjem živine same, osobito pa v zanemarjanju hlevov. Tudi drugod v naši deželi niso v tem oziru posebno napredovali, toda povsod se vidi vsaj tu pa tam kaj boljšega, tod pa nikjer ničesar. Odkritosrčno moram povedati, da nisem videl do sedaj tod še niti enega hleva, ki bi vsaj kolikor toliko vstrezal namenu. Večina kmetovalcev spravlja svojo živino v nekake temnice, katerim sicer pravijo „hlev ali štala“, toda hlevom, kakoršne dobivamo v bolj naprednih krajih niso ti v ničemur podobni. Zidovje teh hlevov je navadno razrito, vrata so raztrgana in razbita a okna so navadno nepoznana. Če jih je tu pa tam zidarski mojster pa vendarle napravil, pa jih je kmet zazidal z gnojem, da ne bi, Bog vari, luna zmotila krave, ako bi jo po noči obsevala. Stropa v hlevu sicer ne vidiš tako zlahka, ker je prepreden s palčevino, katera „vleče živalsko bolezen nase“, kakor pravijo, toda če to palčevino s palico (grablje in vila težko dobiš v hlevu) nekoliko potisneš na stran, spoznaš koj, da ni bila posebno umetniška roka ona, ki ga je napravila. Nekoliko vej vrženih preko gred

in vrhu njih plast sena, pa je strop. Seveda prihaja skozi ta strop mnogo prahu, ki živino razjeda in draži ter ji ne dá miru. Pa kaj gospodarju to mari; živina lahko trpi. Če se je nekoliko sena iznad hleva po zimi izpraznilo, prihaja skozi ta strop in skozi razbita vrata čestokrat hud mraz h živini a poleti napravlja se med temi odprtlinami močan prepih. Ne eno ne drugo živini ne koristi. Najbolj pa še trpi živina, ker nima primernege ležišča, da bi se zamogla odpočiti. Navadno gazi, če ne do koljen, vsaj do šišk po blatu a gospodarju ni na tem, da bi ji vsaj tu pa tam kakšenkrat postiljal. Zato se ne smemo čuditi, če oboli živina tod tako pogostoma na parkljih in na nogah. Česalo ali štrigelj pozna malokateri gospodar, ali da rečemo bolj odkrito, nikdo ga noče poznati. Zato vidimo, kako zamazana živina prihaja preko Solkana v Gorico. Čudno se nam zdi, da se kmetovalci, ki imajo takšno živino, ne sramujejo. Pač zadnji čas bi bil, da bi jih prijel ta nedolžni občutek in njihova živina bi gotovo vzgledala v kratkem drugače.

Kar se tiče živinske pasme v teh krajih, moramo reči, da je dosedanji uspeh za zboljšanje neizrečeno majhen. Temu so sicer največ kmetovalci krivi, ker se sami za zboljšanje ne brigajo in se zanašajo samo, da jim bodo drugi pripravili dobro živino, toda mnogo je kriva v tem oziru tudi c. kr. kmetijska družba v Gorici, ker se ni strogo držala onega, kar je enkrat spoznala za dobro. S tem, da je vpeljavala sem enkrat to živinsko pleme, drugikrat drugo, je živinoreji bolj škodila nego korisila. Očitno se je pokvarilo prejšnje delo s tem, da se ni delilo že nad pet let bikov, četudi je vlada dala ti družbi denar na razpolago.

Kanalski okraj in goriške hribe pritegnilo se je, četudi imajo Tolmincem bolj podobne razmere, kraškemu in vipavskemu živinorejskem okraju. Najbrže se je oziralo takrat na to, da se redijo tod tudi voli, izbrati se je moralo toraj pleme, ki daje poleg drugega tudi dobro vprežno živino. Po različnih poskušnjah z belansko in lavantalsko živino, vpeljavalo se je več let unterwaldenska pasmina rujave švicarske pasme. To živino se je zadnjikrat zamenilo s sorodnim gornjeinodolskim plemenom, katero se je dobro obneslo. Ne znamo toraj zakaj hoče vpeljavati gornja družba vnovič drage unterwaldenske bike in premišljuje v tem oziru skoraj že tri leta ali bi ali ne bi, ne da bi napravila

v tem oziru kak resen korak. Ker so pojmi o teh plemenih nekoliko različni, povemo naj tudi mi svoje mnenje, katero smo že tu in tam izrazili.

Unterwaldenska in gornjeinodolska živina sta si v plemenu sorodni. Obe spadata med gorsko rujavo pleme z dolgim čelom (*Bos taurus longifrons*). S selekcioniranjem (odbiranjem) in s pomočjo boljše hrane dosegli pa so Švicarji v Unterwaldnu polagoma večjo živino, ki se tudi bolj hitro razvija. S tem pa ni rečeno, da je ostala njihova živina ravno tako protivna proti pomanjkanju in različnim nezgodam. Kakor za vsa bolj plemenita plemena velja tudi za unterwaldensko pleme, da se dobre lastnosti živine pod slabšimi razmerami zmanjšajo ali celo popolnoma poizgube. Tudi boleznim je podvržena taka živina mnogo bolj nego ona, ki se ni umetno, marveč naravno razvila, kakor je gornjeinodolska pasma.

Unterwaldenska živina je sicer nekoliko manjša kakor prava švicarska in odrasla krava tehta navadno okoli 500 *kg*. Barva ji je temna, po hrbtu rujavkastosiva. Gornjeinodolska živina je manjša od te in sicer je treh vrst: večja, ki tehta 400 do 450 *kg*, majhna ki tehta 300 do 400 *kg* in haselinodolska s 250 do 350 *kg*. Prvi dve pasmini sta svetlo ali umazano sivkasti, poslednja pa je temne barve. Bik je navadno bolj temen od krave tudi pri pivih dveh pasminah. Najbolj se ceni prva živina, ki je tudi jako dobra za mleko. Navadno dá 1600 do 2000 *l* mleka na leto, če se pa krmi količkaj boljše, dá celo tudi 2800 *l*. Med vsemi avstrijskimi plemeni je gornjeinodolsko pleme pač najbolj mlečno in presega v tem tudi unterwaldensko pleme. Tudi gornjeinodolski voli so jako dobri. Najboljše svojstvo te živine pa je to, da se lahko privadi različnim podnebnim in drugim razmeram, kar ravno mi želimo. Kaj nam pomaga še tako plemenita živina, če nam tukaj pogine ali pa se ne more prilagoditi našemu senu, naši paši, naši vodi, našim hlevom, naši vročini, in nam zato ne daje skoraj nič dohodkov. Znam za slučaj, da je kupil kraški kmet plemenito tele, da bi prišel s pomočjo tega do boljše živine. Po letu dni bila je junica mnogo manj vredna nego prej tele. Le deni mestnega debeljuha na deželo, naj kopa in orje, pa daj mu pri tem tisto hrano, ki jo ima kmet, pa boš videl, koliko časa ga bodo hlače polne.

Kakor smo že večkrat, svetujemo tudi danes, naj se pri-
drži v sezanskem in goriškem okraju gornjeinodolsko pleme,
katero se je že pred 5 leti vpeljalo. Kdor je dobil takrat dobro
živino, je ž njo jako zadovoljen, kdor je pa dobil slabo, gotovo
je, da ne more biti. V gornjem Inodolu ni živina tako čista
kakor v drugih krajih, kjer vzgajajo plemenjake, zato je treba
ravno, da zna razločevati živino od živine že oni, ki jo kupuje.
(Dalje prihodnjič).

Nekoliko o cepljenju trt v zeleno.

Cepljenje trt v zeleno se je pri nas mnogo bolj vdoma-
čilo nego drveno ali zimsko cepljenje. Da govorimo resnico
reči moramo, da daje to cepljenje navadno tudi boljši vseh od
drugega. Ne samo, da se po tem načinu cepljena trta lažej prime,
marveč se tudi boljše zaraste. Dokler so celice v mladiki še
zeljnaté, imajo namreč lastnost, da se lahko raztezajo in mno-
žijo. V odrveneli trti zamorejo se pa raztezati in množiti samo
celice, ki se nahajajo v kambiju. Zato vidimo, da se v zeleno
cepljena trta zaraste tudi na sredini in celo v strženu, ne pa
tako v drveno cepljena. Kaj je bolje, sprevidi lahko vsakdo.
Spreten cepljar zamore požlahtniti v enem dnevu 300 do 400
trt v zeleno in se mu jih prime tudi 95 in celo 99%. Če cepimo
trte v vinogradu na drven način, zamore jih cepiti kvečemu 150.
Le v letih, ko nastopa peronospora močno, je zeleno cepljenje
bolj nezanesljivo, ker tej bolezni jako težavno ubranimo nežno
listje.

Predno cepimo, moramo mladje za cepljenje primerno pri-
praviti in sicer je odstraniti vse mladike razun dveh, ki rasteta
najbolj navpično in se nahajata kolikor mogoče nizko na trti.
Tem mladikam izrezati je zakotne poganke in vse popje, a nato
jih je prerezati v daljavi $\frac{1}{2}$ metra. Listja se ne sme pa na pod-
lagi trgati. Paziti je osobito, da se cepijo samo močne trte, ker
bi šibke trte premalo dozorele in bi radi tega po zimi lahko
pozeble.

Zelena cepljenje je najboljše opraviti meseca maja, koj ko doseže mladika primerno krepkost. V vetru naj se ne cepi, ker posuši veter prehitro prerezo in se zato cepič težko sprime. Vroče vreme pospešuje raščo, radi tega bo uspeh v takem vremenu mnogo boljši nego v hladnem. Uspeh pa je odvisen mnogo tudi od cepljarja samega. Čim bolj hitro se cepi, manj časa ostaja rana razpostavljena zraku, tem lažje se mladiki sprimeta.

Pod. 21. Trtno cepljenje v sklad na členu.

Za zeleno cepljenje ne smeta biti ne mladika ne cepič premlada, pa tudi ne prestara. Če se mladika na onem mestu, kjer jo hočemo cepiti, zlomi, ako jo vpognemo, ni še godna za cepljenje, če se pa vviije, je že dobra. Ako prerežemo in je pokazala v sredini beli stržen (srce), je prestara za cepljenje. Seveda ne bodemo vedno vpogibali in lomili mladja, ker bi si napravili s tem lahko mnogo kvara. Izkušen cepljar spoznal bo pravo mesto za cepljenje že s tipanjem. Če je trta mehka, prerezal jo bo bolj spodaj, če je pa trda, bolj zgoraj. Mi priporočamo, da se cepi kolikor mogoče blizu zemlje, ker se zabrani s takim cepljenjem podlagi, da vedno ne poganja. Samo v vinogradih, kjer mislimo trte naslednja leta zemljati in zasipati, cepiti moramo bolj visoko.

Kedar pripravljamo cepiče, vzemimo jih samo od take trte, o kateri znamo, da je dobra. Tudi tu priporočamo, naj se cepiči razuih trtnih vrst ne mešajo, ampak vsaka trtna vrsta naj se cepi posebe. Cepičev, ki kažejo slabo raščo, naj se ne jemlje. Če imajo cepiči zakotni poganek, so boljši nego oni brez njega. Čim se nabere nekoliko trtnega mladja, odrezati mu je listje, da ne uvene, vendar je pustiti nekoliko listnega peclja. Če ima zakotni poganek preveliko listje, odstraniti je to tudi temu, manjše liste pa naj se pusti. Očiščene mladike prerezati je nato v majhne koščiče z enim očesom. Kar je za cepljenje nesposobnega se vrže preč, kar je pa dobrega, zavije se v mokro cunjko ali moker mah, da se ne posuši. Cepiči v mokrem

mahu so dobri tudi po več dni, vendar je boljše, da jih kmalu porabimo.

Zeleno cepljenje opravljamo na več načinov. Najstarši način je oni v sklad na členu, kakoršnega kaže podoba 21. Sedaj se ta način večinoma opušča in se nadomestuje s cepljenjem v sklad med členoma, ki ga kaže pod. 22. Oba načina sta si popolnoma podobna in se razločujeta med sabo samo v tem, da se pri prvem prereže trta na členu, pri drugem na gladkem. Dobra sta oba, ker se pa najde pri drugem mnogo lažej podlagi primeren cepič, se ta bolj priporoča. Tudi se cepljeno mesto pri drugem načinu ne odebeli tako močno, kakor pri prvem, kar govori tudi zanj.

Kedar cepimo, sédemo ali pokleknemo na desno stran trte in eno mladiko prerežemo na onem mestu, ki se nam zdi godno za cepljenje. Nato si poiščemo primeren cepič, katerega prerežemo z mladiko vred poševno tako, da bo prereza okoli trikrat tako dolga, kakor je trta debela. Če cepimo na členu, paziti je, da bo prereza pod členom 2 krat daljša nego oni del nad členom. Mladiki odrezati je seveda pri tem načinu oko in pustiti košček vilic, nasprotno je pustiti cepiču oko, a odrezati mu je vilice. Za cepljenje rabiti je vselej ojster nož, da bo prereza gladka.

Oba prerezana dela spojita se nato ob prerezah ter povežeta z gumijevim trakcem. V ta namen dene se konec tega trakca pod levi pavec, ki pritiska spodnji del cepiča h podlagi a z desnico se trakec nategne ter enkrat ali dvakrat osuče okoli trte na spodnem spojnem delu tako, da se konec trakca vjame. Nato preiti je s trakcem preko prereze na gornji del spojnega mesta, ovrti se tudi tukaj enkrat ali dvakrat okoli trte ter preide na nasprotni strani tudi preko prereze zopet na spodnji del. Trakec se ovije tukaj še enkrat ter nato se ga vodi v drugič h gornjemu spojnemu delu in sicer tako, da deloma pokrije prerezo in napravi s samim seboj nekak križ. Zgoraj omotati ga je še enkrat ali dvakrat okoli trte ter nato preiti je na nasprotni strani, nego smo prišli gor, na spodnji del spojnega mesta in sicer tudi sedaj tako, da se napravi tudi na drugi strani nekak križ s prejšnjo obvezo.

Pod. 22.

Trtno cepljenje
v sklad med
členoma.

Spodaj ovijemo sedaj trakec še enkrat okoli trte, postavimo pavec kakor od početka na spojno mesto, gremo s koncem preko nohta in okoli trte ter zasučemo, ko se vrnemo, ta konec pod pavec, ki ga med tem časom nekoliko privzdigneno. Pavec pritisnemo in nato spustimo preko nohta oviti del trakca na konec ter ga tako vlovimo.

Pod. 23.

Trtno cepljenje v razklad z bombaževom obvezo.

Drugi obvežejo spojno mesto sicer tudi drugače, vendar nikdar ne tako trdno, kakor na opisan način. Bolj priprost način vežnje je tudi ta, da ovijemo najprej dvakrat spodnje spojno mesto ter gremo poševno preko zareze na gornji del ter nato ovivamo gumijev trakec polagoma proti spodnjemu delu, kjer trakec zavežemo. (Glej pod. 23.)

Ker gumija na dežju in na solncu rada popoka, priporočamo, da vselej ovijemo nad njo cigaretni papirček, ki ga prej nekoliko zmočimo.

V podobi 23. podajemo še tretji način cepljenja, ki je podoben popolnoma navadnemu cepljenju v razklad, samo sta podlaga in cepič tukaj še sočna. Podoba kaže dovolj jasno kako je delo izvršiti. Če nimaš gumijevih trakcev, pomagaš si pri tem cepljenju lahko tudi z bombažem.

Če vidimo po par dneh, da se cepič ne bo prijel, delo lahko obnovimo na isti mladiki ali pa na drugi, ki smo jo pustili na trti, katero smo pa vendarle prikrajšali, da bi ne jemala cepiču moči. Ta mladika služi v reservo, če se je cepič na prvi mladiki prejel, se toraj lahko odstrani, lahko pa se tudi položajni nekoliko bolj visoko. Naslednjo jesen odreže se in dá nam cepljeno kolč ali reznico.

Poganjke na podlagi, ki se po cepljenju v veliki meri pokažejo, je treba večkrat obirati, ker jemljejo v nasprotnem slučaju cepiču moč. Skrbeti je tudi, da branimo trto peronosporo in oidiuma. Škropiti jih je v ta namen vsakih 8 do 14 dni a parkrat tudi požveplati.

Kmetova opravila meseca maja.

Majni dnevi so dnevi upanja in strahu. Mnogo nam obeta sedaj mati narava, toda ne pride li danes ali jutri nad naše polje, vinograd ali sadovnjak teman oblak, ki nam vniči kar naenkrat vse lepe nade? Bog daj, da bi ne prišel! Saj potrebujemo letos, ko smo prišli radi lanske slabe letine v velike stiske, novega ojačenja. Upajmo toraj in delajmo!

Na domu nimamo sedaj sicer posebnih opravil, ker smo vse že prej dokončali, toda nekaj dela, osobito za deževno vreme, se najde vedno pri hiši. Gospodar ne sme nikdar mirovati, ker drugače je nevarnost, da se ga prime bolezen, ki je mnogokrat neozdravljiva in ji pravimo lenoba. Posebno glejmo pri poslih, da ne ostanejo brez dela. Boljše je celo brezkoristno delo, nego nobeno delo. Če nimajo drugega opravila, pripravljajo naj gorivo, kopajo gnojnik in jamo za gnojnico, pripravljajo vile, grablje, kose in srpe, popravljajo vozove in vozne priprave, posebno pa naj počistijo in popravijo senik, ker se to delo ne more opravljati v drugem času, ko je tam mnogo sena. Če so tudi to dovršili, preglejmo dvorišče, ali bi se ne dalo tukaj kaj popraviti in poravnati. Posebno naj se gleda, da bo vedno čisto in gladko. Zato naj se napelje po dvorišču drobnega peska. V hlevu paziti je na vse ono, kar smo povedali že prejšnje mesece. Posebno je skrbeti za snago in dober zrak. Hlev naj se v ta namen prebeli, in večkrat zrači. Če stavljaš vrhu hleva seno, je sedaj primeren čas, da obnoviš hlevski strop in ga namečeš z malto. Če ne goniš živine na pašo, spusti jo vsak dan po eno ali dve uri v kak ograjen prostor blizu doma. To živini jako hasne. Če rediš ovce, ostrži jih, a svinje pripusti. V kleti je nastopila z večjo gorkoto tudi večja nevarnost, da se vino pokvari. Ker se gorko vino raztegne, zato ne smeš vehe preveč zabiti, da sod ne razpoči. Kdor ni še pretočil vina v drugič, naj se požuri.

Na polju: Setev turšice, sirčice, lanu, konopelj, pese, buč, fižola, graha, krompirja se do prve polovice maja nadaljuje. Presajajo se zeljnate rastlinice in seje se zgodna repa in ajda. Žito se pleve a krompir in turšica okopavata, bolj pozno tudi osipavata. Pričenja se košnja rudeče ali inkarnatne detelje, me-

teljka, krmske rži. Po krmski rži in inkarnatni detelji seje se na dotičen prostor cinkvantin (rana turšica), velikolistni zimski radič, ajda, sadi zelje ali pesa.

V vinogradu imamo sedaj največ dela. Divjakom in mladim trtam je obirati mladje, čim so pognale za 5 do 10 *cm* na dolgo. Na starih trtali opraviti je to delo, čim se spozna, katera mladika ima zarod in katera ga nima. Na podlagi cepljenih trt obrati je čim prej vse poganke. Pričenja se žveplanje in škropljenje. Žveplati je, čim požene trta 10 do 15 *cm* dolgo mladje, škropiti pa, čim je razvila mladika 3 do 4 liste. Drugo polovico meseca pričenja se cepljenje v zeleno. Če je v vinogradu mnogo plevela, ga je opleti. Ako staviš trtam solniter, potrosi ga po vinogradu, kakor bi sejal žito in sicer je najboljši čas za to delo prvo polovico meseca. Proti koncu meseca zatiraj trtne škodljivce: trtnega zavijača (trtjona), črnega rilčkarja, grozdnega sukača ali kiseljaka, pomladanskega hrošča ali kebra itd. V trtnici se presajajo cepljenke, ki so se poganjale v zabojih. Paziti je da je trtnica prosta plevela.

V s a d o v n j a k u: Pokončuj vsakovrstne gosenice, krvavo uš in listno uš. Proti grintavosti priporoča se škropljenje z raztopino modre galice in vapna, ki se napravlja na isti način kakor proti peronospori. Izvršuje se cepljenja zu lubadom in v oko. Na pritlikovcih prikrajšujejo se vejice in izvršuje se poletna reznja. Črešnje pričenjajo v drugi polovici meseca zoreti, kar daje otrokom največe veselje.

V v r t u: Presajajo se rastlinice iz zimskih gredic, grahu se stavi vejevje, fižolu kolje in paradičnikom rante, ob katere se ji privezuje. Solata se zredčuje in uporablja. Karfijol, redkvice, špinača špargeljni itd. se pobirajo. Srbeti je, da so gredice vedno čiste in rahle.

N a t r a v n i k u pričenja se proti koncu meseca tam, kjer je trava že močno pognala, kositi. Pravi čas za košnjo je takrat, ko začne večina trave cvesti.

N a p a š n i k u pobira naj pastir, ko nima drugega dela kamenje in naj ga spravlja v kupe. Če pase živino, naj ne pase obenem tudi lenobe.

V g o z d u ni posebnega dela. Nabavlja se smrekov lubad; lipa ter brest, od katerih se hoče dobivati ličje, se sečeta.

DOPISI IN POROČILA.

Imenovanje častnim občanom. — Čepovanska občina je imenovala visokorodnega gospoda c. kr. dvornega svetnika H. grofa Attens za njegove zasluge svojim častnim članom.

Kako kažejo črešnje? — Dasi tudi je bilo vreme za časa cvetja jako deževno, vendar je ostalo še precej sadu. Od povsod se pa pritožujejo, da jim kvari mali pedic sadje. Pač slednji čas bi bil, da se naši kmetovalci postavijo v bran proti temu škodljivcu s tem, da ovijejo v jeseni okoli debla s smolo namazan papir. Nekateri se pritožujejo, da se prve črešnje jako nejednakomerno razvijajo. Vendar upajo povsod, če ne na prav dobro, vsaj na srednjo letine.

Deželna kmetijska razstava v Lincu. — Ob 60 letnem obstanku c. kr. gorenjeavstrijske družbe, priredi se od 3. do 10. septembra t. l. v Lincu deželna kmetijska razstava, ki bo pokazala kolikor mogoče natanko razvitek vseh gran gorenjeavstrijskega kmetijstva.

Dobre vinske letine v 19. stoletju so bile po statističnih podatkih sledeče: 1811, 1822, 1834, 1846, 1857, 1858, 1865, 1868, 1893, 1895. Naši ljudje omenjajo tudi leto 1875.

Pouk o zelenem trtnem cepljenju. — Kjer želijo imeti praktičen pouk o zelenem trtnem cepljenju, naznani naj županstvo, društvo ali kedo drugi to željo potovalnemu učitelju kmetijstva A. Štrekelj vsaj do 12. t. m.

Vinska pokušnja v Dornbergu, katero priredista dornberško in prvaško vinarsko društvo prih. nedeljo dne 7. maja bode javna. Obenem priredi društvo „Naprej“ v Dornbergu veselico.

Nakupovanje bikov. — Kakor čujemo, šli so odposlanci c. kr. kmet. družbe v Gorici prošli teden nakupovat bike in sicer v gornji Inodol na Tirolsko. Vendar enkrat.

Na Gornjem Krasu cvete sadno drevje tudi letös jako lépo. Črešnje, češpe, hruške se kar bleste polnega cvetja. Upati je torej tod na dobro letino. Celo jablan kaže v nakelski občini dobro.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Škropite o pravem času! — Peronospora ali strupena rosa je gliva, ki se je zanesla k nam pred 25 leti iz Amerike. Od takrat napada redno vsako leto listje, mladje in grozdje po naših vinogradih. Proti ti bolezni je edino sredstvo raztopina modre galice (bakrenega vitrijola). Ker bi ta raztopina listje ožgala, primeša se ji nekoliko vapna, da se njena kislina nevtralizira. Mesto vapna rabijo nekateri tudi sodo, ker se pa soda tudi na listju prehitro razstopi, zaleže tako pripravljena galica manj časa. V prvo je škropiti, ko se razvijejo na mladju 3 do 4 listi, ko postane toraj mladje približno 20 cm dolgo. Če škropimo, ko se pokaže že bolezen, ne moremo več rešiti napadenih trtnih delov. Za prvo škropljenje vzeti je na 100 l vode približno $\frac{2}{4}$ do 1 kg modre galice in ravno toliko ugašene vapna. Galice se ne sme topiti v vroči vodi. V drugo je škropiti pred cvetom. Na 100 l vode priporoča se za drugo škropljenje 1 do $1\frac{1}{2}$ kg galice. V tretje se škropijo trte po cvetu, v četrto in v peto v presledkih 2 do 3 tednov. Za to škropljenje vzeti je vedno manj galice. V nižavah, kjer je velika navadna rosa, ki povspešuje kalenje peronospore, škropiti je z bolj močno raztopino in večkrat nego v gričih, kjer je malo rose. Vshodni vinogradi so manj podvrženi peronospori nego zapadni, ker se jutranja rosa tu prej posuši.

Pomladansko vrenje vina. — Vino, ki ni v jeseni popolnoma povrelo, bodisi ker je bila klet prehladna ali grozdje jako sladko, začne spomladi, ko se je klet vnovič razgrela, zopet vreti. Tega vrenja ne smemo vinu braniti, ker bi se vino, ki ima še nekoliko sladkorja v sebi, v nasprotnem slučaju vedno motilo. Skrbeti pa moramo, da se pri tem vrenju drožje ne vzdigne. Zato je neobhodno potrebno, da vino pretočimo že prej, nego prične vino kipeti.

V kakšnem vremenu škropi, v kakšnem žveplaj? — Če škropiš v gorkem solčnem vremenu, lomijo vodne kapljice podobno stekleni leči solnčne žarke in s takim škropljenjem trte lahko osmодиš. Če žveplaš v rosi, se žveplo na trti zmoči in napravi nekako škorjo, ki proti grozdni plesnobi skoraj nič ne zaleže. Zato je najboljše škropiti v bolj hladnem, nekoliko

oblačnem in vetrovnem vremenu, žveplati pa potem, ko se je pošušila jutranja rosa in je pričelo solnce pripekati. Le v vročini se žveplo razkroji in zaleže. Z mirno vestjo žveplamo toraj lahko tudi takrat, ko solnce najbolj pripeka. Seveda ne smemo trte z žveplom kar posipati. S takim žveplanjem bomo trto ožgali. —

Za prvo žveplanje rabi se zadnji čas z dobrim uspehom žveplo, kateremu je primešana zmleta modra galica. S takim žveplanjem pomorijo se tudi prve kali strupene rose. Posebno proti peronospori na grozdju se je ta zmes obnesla.

Kakšno žveplo kupi? — Čim bolj drobno zmleto je žveplo, tem več zaleže, zato ne varči pri žveplu s par novčiči. Kako fino je žveplo, spoznaš lahko v roki, če ga s prsti nekoliko potiplješ. Še boljše vidiš to, če ga preseješ skozi gosto tkanino (cunj). —

Ali je v raztopini modre galice dovolj vapna, spoznaš lahko s pomočjo lakmusovega papirja, ki ga dobiš za nekoliko novčičev v lekarni. H raztopini modre galice vlevati je toliko časa vapneno belež, dokler pomodri rudeči lakmusov papir, če pomočiš majhen košček v raztopino. Ako imaš mesto rudečega, moder lakmusov papir, vlivaj belež toliko časa v galično raztopino, da ostane ta papir moder in ne porudeči. Raztopino je treba prej seveda s palico pomešati.

Listna uš je na sadnem drevju, na vrtnicah in na zelenjavi jako neprijetna golazen. Listnih uši je več vrst, nobena pa ni koristna. Najboljše sredstvo proti listnim ušem je voda, v kateri se je skuhalo nekoliko tobakovih odpadkov ali pa voda, kateri se je dodalo nekoliko tobačnega ekstrakta. Da uš zamorimo, moramo jo seveda s to vodo zadeti, bodisi s tem, da vejo močno poškopimo ali pa še boljše, da pomočimo celo vejo v nji. Tudi raztopina navadnega zelenega mila je precej dobro sredstvo, če se rabi v suhem vremenu. Najboljše sredstvo pa je gotovo to, da odstranimo rano spomladi vse one vejice, na katerih se golazen zapazi ter to delo toliko časa ponavljamo, dokler žival zatremo. Ker odlaga listna uš pred zimo svoja jajčica na mlade veje, zato je dobro, ono drevje, ki ga je uš prošlo leto močno napala, čim bolj kratko obrezati. Tudi vapnena belež zamori mnogo jajčic.

Kan all cvet na vinu je bolezen, ki razkrajja vinski alkohol v vodo in ogljenčevo kislino, vino se zato vedno bolj šibi in veši. Cvet se zamore napravljati le tedaj na vinu, če dohaja h njemu zrak. Zato je neobhodno potrebno, da vino večkrat v posodi zapolnimo. Če hranimo vino v steklenicah, ne postavljajmo jih po koncu, marveč poležimo jih kajti skozi zamašek pride prav lahko zrak v steklenico, ako ta stoji. Močnih vin ne napada ta bolezen. Ne misliti toraj, da vino, ki ne cvete, je malovredno vino.

Krvava uš (*Schizoneura lanigera*) je na jablanih jako grd in škodljiv mrčes. Navadno se vsede na deblo in večje veje v razpoke, kjer srka jabolčni sok. Okoli živali lubad nekako oteče. Grdoba je obdana z belimi dlakami in bolj oddaleč se zdi, kakor bi napadala drevo plesen. Če jo pa stisneš, spoznaš koj, da je žival, ker ti bo prst okrvavel. Ker se bo ta zajedalka sedaj pričela razvijati, je neobhodno potrebno, da pregledamo vse jabolčne nasade in kjer krvavo uš najdemo, zamorimo. Lansko leto moril sem jo jaz z navadnim špiritom, ki se rabi za kuhanje. Špirit ni škodoval niti nežnim mladikam, ki sem jih pomazal. Sicer pa je še mnogo sredstev proti krvavi uši, toda vsako koristi samo tedaj, če se zalego ž njim zadene.

VPRASHANJA IN ODGOVORI.

Gumijevi trakci za zeleno cepljenje.

A. P. M. Kje se dobijo garantirani gumijevi trakci za zeleno cepljenje?

Odgovor: Dobre gumijeve trakce prodaja I. R. Schmeidler, tvornica gumije (Gummifabrik) na Dunajn 7/2 Stiftg. 9. Cena trakcem je okoli 18 K za kg.

Lovski najemnik ni odgovoren za škodo, ki jo napravi lisica.

V. O. v P. Lisica mi je pobrala 8 kokoši. Ali smem terjati od najemnika lova povračilo za škodo?

Odgovor: Ker spada lisica med roparsko divjačino, katero lahko vsakdo pokončuje in ne samo lovec, zato ne morete zahtevati, da bi vam najemnik lova škodo povrnil. Lisico toraj lahko vjamete in če imate orožni list, tudi vstrelite. Vse drugo bi bilo seveda, če vam bi napravil škodo zajec, srna ali podobne živali, katerih ne smeste vi loviti.

Vrbna listna osa.

V. O. v P. Na bekah napravljajo nam neki mrčesi takó hudo škodo, da pridemo ob beke, če bo šlo tako dalje. Ta golazen napravi koj, ko začnejo beke poganjati, neke sline po mladikah, v katerih se redijo do konca maja mali kebrí (?). Beke poženejo malo ali nič. Kako se škodljivce pokončuje?

Odgovor: Iz vašega popisa ni lahko razvideti, s katerim bekovim sovražnikom imamo tu opraviti. Beke napada več žuželk in škoda nekaterih je jako slična. Zato bi bilo dobro, če nam pošljete nekoliko živalic ter poškodovanega mladja. Najbrže bo le vaš škodljivec gosenica vrbne listne ose, (*Nematus Salicis*), ki je okoli 3 cm dolga, modrozelená, spredaj in zadej rumena. Gotovega sredstva proti temu ne znamo, priporoča pa se poprašiti beko s p ahom živega vapna ali pa z žveplom, kar napravite lahko z navadnim mehom.

Poljska sovica.

A. M. v K. Pošiljam Vam 2 gosenici, ki sem ju našel na trtah. Te gosenice napravljajo precej škode. Kako se imenujejo in kako zatirajo?

Odgovor: Kar ste poslali, so gosenice poljske sovice (*Agrotis tritici*). Ta gosenica, ki je okoli 3 cm dolga in gola, se ne živi samo na trtah, marveč žíe, kar ji pride na pot. V čistih vinogradih napravlja zato največ škode. Radi tega je dobro, da se pusti v vinogradu, kjer je mnogo tega mrčesa, nekoliko plevela. Mesto trt bo žrl to zeljišče. Ker spi po dnevi navadno v kaki zemeljski luknji, se ga dobi na trti večinoma po noči, zato ga je težko zatirati. Najboljše je postaviti mu zvečer h trti nekoliko detelje, po katero se prihodnji dan navadno skrrije. Tu ga iščimo in morimo. Tudi z okopavanjem okolo tite ga lahko zatiramo.

Anton Jerkič, odlikovani fotograf v Gorici, Gosposka ulica št. 7. se priporoča svojim rojakom. ~~~~~

Ivan Bednarik v GORICI, ~~~~
via Vetturini 3,
priporoča svojo **knjigoveznico**.

Ivan Kravos v GORICI, ~~~~
via Vetturini št. 3,
priporoča svojo sedlarsko delavnico.

Verane
„Vinarske in vrtnarske liste“
dobi brezplačno, kdor prijavi vsaj 10 plačujočih naročnikov na „Prim. Gospodarja“. ~~~~~

Jajca za valenje od pripoznano najboljših jajcaric belih „Leghorn“, črnih „Minorka“ ter velikih belih „Kohi-kima“ razpošilja ducat po 4 K **Fr. Leban**, učitelj na Trnovem pri Gorici. ~~~~~

Gospodarski zavod „Náš Venkov“ v Hranicah na Moravskem Vam pošlje:
Velarin, prašek, ki vniči v 3 dneh ves plevel v žitu, zavitek 5 kg z navodilom k rabi za 4 K. — **Cepilni vosek** izvrstne kakovosti za 60 vin. in za 1 K. — **Kroglice**, katerih 2 do 4 vtolažijo v živali drisko, v škatlici, dovolj za mnogo časa, za 1 K. — **Vodni barometer** za 2 K 60 vin. — **Ročni sejalni stroj** za 20 K.
Naročujte pri bratskem zavodu na Moravskem.

Štev. 9326/II-05.

Razpis natečaja.

Razpisuje se na Primorskem mesto potovalnega poljedelškega učitelja s slovenskim učnim jezikom, in sicer za politiški okraj Tolmin in občine trnovske planote se sedežem v Tolminu.

Dolžnosti potovalnih poljedelskih učiteljev določene so v posebnem službenem navodilu in obstojé večinoma v strokovnem potovalnem poučevanju kmetijskega prebivalstva s tem, da se mu dajo poljudna, s praktičnimi dokazili združena predavanja o različnih strokah domačega kmetijstva, posebno pa: o poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, sirarstvu, planšarstvu in sadjereji.

Poljedelski potovalni učitelji nastavijo se pogodbeno in za sedaj za jedno poskušno leto; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se pridelijo eventuelno kakemu c. kr. okrajnemu glavarstvu.

Poljedelski potovalni učitelji dobivajo letnino 1800 kron, stalni potni pavšal 1000 kron, stanarino od 300 kron in pavšal za nabavo književnih in strokovnih pomočkov od 100 kron, kateri prejemki se izplačujejo naprej v mesečnih obrokih.

Po preteku vsakih štirih let popolnoma poveljenega službovanja poviša se gornja letnina in sicer za štiri štiriletjapo 250 kron.

Prosilci za to mesto vložiti morajo svoje zadostno z dokumenti preskrbljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetijski praksi in jezikovnega znanja do najdalje 31. maja 1905 pri c. kr. namestništvu.

Oni prosilci, ki so položili skušnje učiteljske sposobnosti za pouk na kmetijskih šolah ali ono za sadjarstvo in vinarstvo na c. kr. visoki šoli za poljedelstvo na Dunaju, imajo prednost kakor tudi oni prosilci, ki zamorejo dokazati zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

v Trstu, dne 22. aprila 1905.

Od c. kr. primorskega namestništva.

Grozne stiskalnice z diferencialno pripravo za pritisk, M M M M M
Škropilnice proti strupeni rosi, M M M M
Žveplalnike, Stiskalnice za olje, kakor tudi vse druge kmetijske stroje prodaja po tvorničnih cenah

IG. HELLER na Dunaju

II. Praterstrasse 49

— Ceniki brezplačno in prosto poštino.

♦ ♦ ♦ ♦ SVOJI K SVOJIM! ♦ ♦ ♦ ♦

J. DRUFOVKA -- GORICA

GLAVNA ZALOGA: Gosposka ulica št. 3. M M M M

PODRUŽNICI: Gorica Raštelj št. 3 in Sežana.

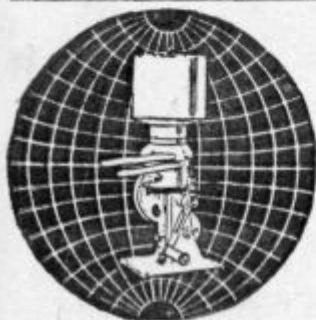

Odlikovana tvornica nadplato, tovarna usnja na paro, velika zaloga domačega in inozemskega usnja ter vseh potrebščin za črevljarje, usnje za sedlarje, knjigoveze in tapetarje. Glavna zaloga leščila v korist družbi sv. Cirila in Metoda.

Ustanovl. l. 1866.

Telefon šte. 62.

Ceniki na zahtevo zaostoj in franko.

Globe Mlekarske naprave

kakor tudi vse stroje in priprave za preva anje mleka, na ravno masla, si a itd. zalaga v najboljših izdelkih

Društvo Globe - Separator

DUNAJ XVI/2, Neymyergasse št. 17.

Zahtevajo naj se ceniki.

Zastopniki se iščejo povsod.

Najboljše stiskalnice za vino

Stiskalnica za vino.

in **OLJKE** so naše stiskalnice „**HERRUK**“ najnovjega in najboljšega sestava z dvojnimi in nepretrganimi pritiskalom; zajamčeno najboljšo delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice; hidravlična stiskalnica, najboljša **avtomatične patentno-„SYPHONIA“** ki dolujajo same vane škropilnice „**SYPHONIA**“ od sebe, ne da bi jih bilo treba goniti. Plugji, mlinci za grozdje, sadje in oljke. Kobkalnice za grozdje. Vinogradski plugji. Sušilnice za sadje in druge vegetalne. Žy-ljensko in mineralne pridelke. Stiskalnice za seno, slamo itd. na roko. Mlatilnice za žito, čistilnice, rešotalnice. Slamo-rezalnice, ročni mlinci za žito v razni velikosti in vsi drugi stroji za poljedelstvo, žedelnice in prodaja z jamstvom kot posebnost najnovjajo, izborne izkušene, kot najboljšo pripoznano in odlikovano sestavi

Ph. Mayfart & Co

tovarna za poljedelsko in vin-ske stroje na **DUNAJU**,
H. Taborsstrasse št. 71.

Automat. škropilnica.

Odlikovani v vseh državah sveta z nad 500 zlatimi in srebrnimi kolajnami.
Cenik s podobami in množestvilna pohvalna pisma — Reizprodajalci
in zastopniki se i-čejo povsodi, kjer se nismo zastopani.

V varstvo proti škodljivcem sadnih in vrtnih nasadov. Sadne in vrtno škropilnice „**Majhen čudež**“, ki se lahko nosijo, vozijo, se gonijo z roko ali s vprego.

Škropilnice proti peronospori „**Austria**“. Razpršilnik za žveplo „**Vindobona**“. Špricalka za žvepleni ogljik „**Kober**“. Samodelujoč razpršilnik „**Ideal**“. M M M M M M M
Priprave so zavarovane s patentom in so se nagradile na razstavih in konkurenčnih zbirkah s prvimi darili.

Prodaja s polnim jamstvom

FRAN NECHVILE, DUNAJ, V/1 Margaretenstrasse 98.

tovarna vlnarskih priprav, kletarskih strojev in železnine. M M M M M M M

Pristni

Alfa-Laval

so glede trajnosti,
zmožnosti in čistega
posnemanja

posnemalezniki

NEDOSEŽNI.

Nad pol milijona posnemaleznikov v rabi in z nad 600
prvih nagrad odlikovani.

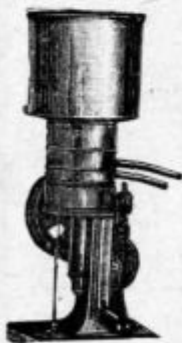
Ceniki brezplačno in prosto poštnine.

Akcijska družba

**ALFA SEPARATOR
PRAGA * DUNAJ**

Tvornica najboljših mlekarških
strojev in priprav.

Zastopniki se povsod iščejo. *

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

vabi člane „Centralne posojilnice“ v Gorici in drugih posojilnic po deželi, ki so pridružene tej zvezi, da se naročijo na **modro galico**, angleško, $\frac{99}{100}$ in na **žveplo**, Ventilato Trezza. Naročila se sprejmejo le za toliko blaga, kolikor je naročenega.

Poleg tega posreduje tudi pri nakupu drugih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, poljedelskih strojev i. t. d.

Pisarna: ulica Vetturini št. 9.

INŽENJER ŽIVIC priporoča:

Svoj izkušeni železni plug s kolesci za oranje na polju, pri brajdaži in drevju, za pletev, osipanje, izrivanje itd. samovodilen, priprost lahek in cen.

Svoje dobro znane škropilnice proti peronospori in svoje neprenehoma delujoče vinske stiskalnice.

Tudi vsakov stni stroji za kmetijstvo in industrijo, posebno sesalke (pumpe) za vsako rabo, potem cevi se dobivajo pri trdk

ŽIVIC I DR., TRST Trgovinska ulica 2.

SAUNIG & DEKLEVA

Gorici, magistratna ulica št. 1.

Največja zaloga šivalnih strojev, tudi za vezanje (rekamiranje), dvo-koles, slamoreznic in mlečnih posnemalnikov (centrifug).

Prodaja se tudi proti plačevanje na obroke!

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14
(Via Signori)

kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Lastna delavnica za tapcirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.